
Олена НІКІТІНА
(Кропивницький, Україна)

СУЧАСНИЙ ВИХОВАТЕЛЬ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Сьогодні усі рівні освіти в Україні перебувають у стані активної модернізації та реформування. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на наступне десятиліття передбачає посилення її інтеграції в європейський простір шляхом активізації співпраці з Європейським Союзом. [6].

Запропонована Стратегія повністю узгоджується з цілями Римського міністерського комюніке (19.11.2020 р.), спрямованого на створення інклюзивного, інноваційного та взаємопов'язаного Європейського простору вищої освіти. Зокрема, стратегія передбачає активне використання цифрових технологій для модернізації освітніх процесів. Шляхом впровадження інноваційних онлайн-платформ, розробки інтерактивних навчальних матеріалів та стимулювання віртуальної мобільності прагнемо створити гнучке та доступне освітнє середовище, яке відповідає потребам сучасних студентів.

У новій редакції Закону України «Про вищу освіту» (2014) віддзеркалено базові принципи Європейського простору вищої освіти, які гарантують оновлення її всієї системи. Зокрема, актуальною вбачається проблема підвищення якості через запровадження компетентнісного підходу.

Швидкоплинні зміни у сучасному світі висувають нові вимоги до фахівців. Окрім глибоких знань у своїй галузі, вони мають володіти широким спектром компетентностей, що охоплюють

критичне мислення, креативність, вміння працювати в команді та адаптуватися до змін. Здатність до постійного навчання, програмування та міжкультурної комунікації стають невід'ємною частиною професійного профілю сучасного вихователя. У відповідь на ці виклики, світова освіта рухається в напрямі міждисциплінарності, надаючи студентам свободу обирати індивідуальні освітні траєкторії.

Вища освіта в Україні покликана не лише передавати знання, а й формувати всебічно розвинену особистість, здатну до критичного мислення, творчості та самореалізації. Через розвиток інтелектуального, культурного та професійного потенціалу, вища освіта сприяє становленню активних громадян, готових брати участь у розвитку суспільства та держави.

Педагог інноваційного спрямування, відповідно, повинен володіти такими загальними компетентностями: навички критичного мислення; здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; здатність до особистісного і професійного розвитку; здатність генерувати нові ідеї; здатність застосовувати кращі практики у професійній діяльності.

Для професійної діяльності педагога пріоритетною сьогодні є готовність до зміни характеру взаємодії в освітньому процесі. Так, у професійному стандарті вихователя закладу дошкільної освіти визначено такі загальні компетентності: громадянська, соціальна, культурна, лідерська, підприємницька та етична. З огляду на зміни, які відбуваються в усій системі освіти України, для вихователя важливою стає здатність до навчання впродовж життя, що забезпечує реалізацію такої професійної функції, як професійний розвиток та самовдосконалення.

Теоретичні засади педагогічних інновацій постійно розвиваються, проте їх практична реалізація часто стикається з низкою труднощів. Нормативно-правова база, зокрема Постанова Кабінету Міністрів України № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», визначає загальні рамки підвищення кваліфікації педагогів, однак успіх інноваційної діяльності залежить від індивідуальних зусиль кожного педагога. Важливо, щоб вони не лише формально

проходили курси підвищення кваліфікації, а й активно шукали можливості для саморозвитку та впровадження нових підходів у практичну діяльність. Сьогодні педагог має право самостійно обирати вид, форму, обсяг і суб'єкта підвищення кваліфікації. Важливо, щоб якість освітньої послуги була високою та відповідала викликам, які щодня постають перед педагогами різних освітніх закладів.

На нашу думку, актуальним сьогодні є вдосконалення фахових компетентностей вихователів саме у напрямі культурної компетентності, яка виявляється у здатності поважати та цінувати українську національну культуру, виражати національну культурну ідентичність та творчого самовиражатися. Сучасний педагог має володіти інструментами створення мультикультурного середовища в групі, адже інтеграції в Європейський освітній простір передбачає знайомство здобувачів освіти з культурним надбанням інших країн, виховання толерантності, терпимості та здатності співіснувати в одному просторі [5]. Вважаємо, що з початком повномасштабного вторгнення країни-агресорки саме ця компетентність відчула найгострішу потребу в спеціальному формуванні як у здобувачів освіти різних рівнів, так і в педагогів. Багато дітей були змушені виїхати за межі України. Наші дошкільники, учні, студенти опинилися в інших культурних середовищах, традиції та правила яких, для більшості тих, хто виїхав, були незнайомими. Так, українські діти почали вчитися співіснувати з представниками інших культур. Наскільки вони були готові до цього? Наскільки вони були готові вчити іншу культуру і розповідати про культуру своєї країни? Наскільки наші педагоги були готові до роботи в мультикультурних групах чи класах? Говорячи про мультикультурний підхід – це і про толерантність та терпимість до інших культур, традицій, тощо. Педагог Е. Чоун вважає, що мультикультурний педагог володіє якістю об'єктивно рівного ставлення до всіх здобувач, незалежно від їхньої національності, расових відмінностей, статі, здібностей, талановитості, матеріального стану. Ми не можемо бути впевненими в тому, що жодному педагогу, або нашим дітям не доведеться опинитися в одному освітньому просторі з представниками країни, яка сьогодні завдає нам такого болю. Але

ми маємо бути до цього готовими. Робота педагога щодо реалізації мультикультурного підходу в закладах освіти повинна ґрунтуватися на низці принципів, зокрема: суб'єктивності, адекватності, рефлексії, індивідуалізації та створення толерантного середовища. Останній принцип має забезпечити в закладах освіти гуманні стосунки, що ґрунтуються на праві кожного мати власну думку, право на самореалізацію в різних формах.

Отже, вихователь, щоб відповідати вимогам сьогодення, має постійно вдосконалюватися, проявляючи ініціативу та прагнення до нових знань. Готовність до інноваційної діяльності не є вибором, а необхідною умовою успішної роботи в сучасному освітньому просторі. Така готовність формується завдяки цілеспрямованій підготовці, постійному саморозвитку та глибокому усвідомленню власної ролі у становленні особистості дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Banks A. James Approaches to Multicultural Curriculum Reform. URL: https://www.teachingforchange.org/wp-content/uploads/2015/11/Banks_James.pdf
2. EUROPEAN FORUM FOR ENHANCED COLLABORATION IN TEACHING. <http://bit.ly/EFFECTproject>
3. Мединська С. Полікультурна, мультикультурна та міжкультурна компетентності: порівняльний аналіз на основі світового досвіду. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. Педагогічні науки. 2021. № 2 (22). С. 25–31.
4. Постанова Кабінету Міністрів України № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». URL: <https://sqe.gov.ua/law/postanova-kabinetu-ministriv-ukrain-52/>
5. Професійний стандарт вихователя закладу дошкільної освіти. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/04/15/VO.plan.2022-2032/Stratehiya.rozv.VO-23.02.22.pdf>
7. Nikitina O. Educational Innovation in High School: Content, Tasks and Ways of Implementation European vector of modern education, science and production – 2024 : collective monograph. – Nová Dubnica : NES Nová Dubnica s.r.o. 2024. 181 p. 97–113.